

equivalent *-άχιου*. Però ve el grecòman Alessio: i, a base d'aquest mot grec modern i del nom d'una caverna SAP- o un riu *Savuto*, ens vol fer creure que tot el grup romànic-grec ve d'una paraula pre-romana SAP-SA/SEP-SA 'cavitat' (*It Dial* XII, 200-2). Aquí les venen barates, comenta amb raó Wagner.

Algú ha donat massa importància a les accs. no nàutiques del mot. Com ja va anar explicant Schuchardt en una detallada nota, totes s'expliquen com a traslladades des de l'acc. marina, per comparació de forma (eines tècniques i comercials, 'barba o mentó prominent, beccarrut'), o de moviment (cuereta) i del d'amunt i avall d'una balda («saliscendi», Turklinke), que és el que té a Bèrgamo. Prati prenent peu en aquest (*It Dial* XIII, 169-170) suposa una «origene imitativa accennante al salire e scendere della sassola quando viene svotata dell'acqua la barca, e al salire e scendere del saliscendi»: vaguetat sense base en el so del mot. Jo mateix havia pensat en el gr. *χυάδιον* «petit vase à puiser» en una nota de 1936, que vaig deixar inèdita, perquè en una altra de dies després ja m'adonava dels múltiples i insuperables obstacles fonètics.

Cada vegada més he anat pensant en una guia fonètica que ens doni les variants consonàntiques del radical. He vist que són no pas dues sinó bastantes, almenys quatre, i aquesta insistència val ja com indicatiu positiu. *Sass-*, en majoria; però *sars-* en una pila de punts del litoral català i hispànic i a les illes Lípari / *sans-* a Provença³ i de nou a Dalmàcia / *saps-* a Grècia. Tot podria tenir una causa única en una dissimilació. Això ens conduiria a una base SALSŪLA, on la primera L és la que s'havia de dissimular perquè l'altra era protegida pel sentiment del sufix, i l'absència o raresa de mots en *lora* (més aviat que l'adj. SALSĪLIS en què també es podria pensar). Res més adotzenat que les dissimilacions de L en r, en n o en zero (cf. FACULA > FACULA, DECH I, 92b42-49, cercle/celle > cecele, EIXARCOLAR/salclar, seclar, ací III, 244a6, 27; *dimerces/dimerces/dimeces* etc.) Per què no també LS-L > PS-L en grec, on el grup *ps* existia en massa i en tota posició; i on *ls* i *ns* passaven dificultats (tendint a canviar-se en *rs*, vocalitzar-se etc.).

No diré que en l'aspecte semàntic aquesta etimologia no en tingui. Però SALSÀ 'salada' es tornava sinònim d'aigua salobre i nom de coses de vora mar: són innumbrables els noms de plantes que van per aquí: *salsores* plantes d'estany a. 1313 (RLR XXIX, 75) *salsilago* en Plini (*salso*(l)ra, *salats*, *salicornis* ---), *sausse* apareix en tot una gran zona de Normandia amb el sentit de «eau salée» i zones salobres de la costa (FEW XI, 108a). I el diminutiu SALSULUS, -ULAE, ja apareix documentat en l'Antiguitat en el sentit de cosa una mica salobre i de llocs salins. És sabut que SALSULAS és el nom que els geògrafs antics (Pomponi Mela, Itin. Antoni) donen al nostre gran estany de *Salses* i a les deus salobres que l'alimenten, encara que en el nom actual de l'estany i de la vila ha predominat la forma no diminutiva SALSAS.

Heus aquí, doncs, el que podríem imaginar: que a la gran cullera o llossa, COCHLEAR o COCHLEA, en què

consisteix una sàssola, la vagin distingir com COCHLEAR SALSULA 'la salobrenca, la saladeta', no sols perquè en el «salobre» s'hi capbussa; car demés he vist tantes vegades en els meus llaguts del Maresme, una sàssola, que eixugada de pressa per les ardens soleïades, havia quedat amb un veritable dipòsit d'engrundes de sal marina.

Estaríem temptats de pensar si la dissimilació pot donar compte també de la 5.ª variant radical, la forma *it sèssola*, que resta ara com l'única objecció forta contra l'etimologia SALSULA. Ai de mi, és verament forta, car aquí una dissimilació no convenç; es podria pensar en un pas a *sals-* > *sais-*?, més natural fóra *sais-*, i per cert qui sap si això s'ha donat, vist que *Amades-Roig* porten una variant *sòssola* (BDC XII, 67), però qui se'n fia, si no en tenim confirmació? Però àdhuc si passéssim per la forçada hipòtesi *sais-* tampoc no veig acceptable que això passés a *sess-* en Itàlia. Aquí m'inclino a creure que obra alguna contaminació.

Pogué haver-hi, per ex, un veritable encreuament amb *secchia* 'galleda' (SITULA, que també s'usa per poar); jo diria que per aquí ja anem millor, perquè hi pogueren ajudar altres parònims: un verb *sassolare* es pogué contaminar amb *sentinare* que justament significava «vuotare la sentina» (documentat en b ll d'It. i en Oudin); i en particular hi ha l'homònim *sesolar* «tagliare il fieno» a l'Emília, *sesolador* «mietitore» Vènet i Dolomítics, i *seffa* «falce fienaja» (AIS VII, 1403) (potser de *SECTIARE/SECTUM/SECARE?) Perquè hi ha indicis que el pas de *sassola* a *sessola* fou secundari, a la part d'Itàlia on regna aquesta forma: ho és ja, i ben fort, el de la geografia lingüística (faixa estreta, desmentida per *sars-* d'un costat i l'altre), i d'altra banda últimament s'assenyala un cas de *sasora* amb *a*, en el doc. més antic que es conegui del mot, a. 1300, justament a Venècia, avui el gran centre de la innovació (veg H J. Frey, *Per la posizione lessicale dei dialetti veneti*, p. 118).

Acabo examinant algun indicatiu que tenim d'una gran antiguitat de *SASSULA. ¿Com esperaríem, tractant-se d'un estri tan humil, privatiu de gent tan poc lletrada com els mariners i pescadors (no pas els pilots ni capitans de vaixell) trobar gaire doc. de data romana? Val a dir que aquests indicis resten, ben incerts, però el cas és que trobo un nom propi femení VITALIA SASSULA documentat en una inscripció de Gàl·lia (*Revue Archéol*, N S. xxxix, 1890, p. 19). És clar que és ben fàcil que no hi hagi aquí més que una coincidència. I tanmateix no sorprendria que a una dona se li posés el sobrenom de 'la sàssola', sigui com a sobrenom d'una muller de pescadors o d'una mosseta com la «Sotileza» de Pereda; crec recordar un mariner dit l'Avi *Sàssola* a Blanes, i a StPolM el *Sépia* etc.; o que la comparessin a un lliurador de botiga, o un eixugador d'aigua, perquè ho abassegava o esgotava tot.

En una nota sotmesa a Mitzelena (no sabem quin ha estat el seu judici), en *Top Hesp* II, 319-20, mirava de substanciar encara més la brillant teoria d'aquest, que explica el nexce aspirat *lh* de gran part dels dialectes bascos com una evolució d'una variant «for-